

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав: здобувач другого курсу,
групи 272-2М денної форми навчання,
спеціальності 072 Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок
Данилюк Василь Васильович _____

Керівник:
доцент кафедри фінансів і кредиту
Грешко Роман Ігорович _____

До захисту допущено:
протокол засідання кафедри № 6 від «02» грудня 2025 р.

В.о. зав. кафедри фінансів і кредиту
_____ доц. Бак Н.А.

АНОТАЦІЯ

Данилюк В.В. Управління прибутком підприємства. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2025. 56 с.

У кваліфікаційній роботі проведено дослідження теоретичних та практичних аспектів управління прибутком підприємства. Досліджена економічна сутність прибутку та його роль у розвитку підприємства, фактори формування та використання прибутку підприємства, методи управління прибутком у сучасних умовах господарювання. Проведений аналіз управління прибутком на матеріалах ПрАТ «Імпульс». Здійснено аналіз динаміки, структури та факторів формування прибутку підприємства, проведено оцінку ефективності системи управління прибутком на підприємстві. Запропоновані напрями вдосконалення управління прибутком ПрАТ «Імпульс» через прогнозування фінансових результатів діяльності та оцінки економічного ефекту від запропонованих заходів.

Ключові слова: підприємство, фінансово-господарська діяльність, фінансові результати, прибуток, управління діяльністю.

ANNOTATION

Danyliuk V.V. Enterprise Profit Management. – Manuscript. Qualification work for obtaining the second (master's) level of higher education in specialty 072 "Finance, Banking, Insurance and the Stock Market". Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2025. 56 p.

The qualification paper examines the theoretical and practical aspects of enterprise profit management. The economic essence of profit and its role in enterprise development, the factors of profit formation and use, as well as modern methods of profit management are analyzed. A profit management analysis was conducted based on the materials of PJSC "Impuls". The dynamics, structure, and factors of the enterprise's profit formation were assessed, along with the evaluation of the effectiveness of the existing profit management system. Directions for improving profit management at PJSC "Impuls" are proposed, including financial performance forecasting and assessing the economic effect of the suggested measures.

Key words: enterprise, financial and economic activity, financial results, profit, activity management.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ В.В. Данилюк

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Економічна сутність прибутку та його роль у розвитку підприємства	8
1.2. Фактори формування та використання прибутку підприємства	12
1.3. Методи управління прибутком у сучасних умовах господарювання.....	16
Висновки до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПРАТ «ІМПУЛЬС».....	22
2.1. Загальна характеристика діяльності ПрАТ «Імпульс» та оцінка його фінансово-економічного стану	22
2.2. Аналіз динаміки, структури та факторів формування прибутку підприємства.....	27
2.3. Оцінка ефективності системи управління прибутком на підприємстві....	33
Висновки до розділу 2.....	37
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПРАТ «ІМПУЛЬС».....	39
3.1. Розробка заходів щодо підвищення ефективності управління прибутком підприємства.....	39
3.2. Прогнозування фінансових результатів діяльності та оцінка економічного ефекту від запропонованих заходів	44
Висновки до розділу 3.....	48
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Ефективне управління прибутком підприємства забезпечує фінансову стійкість та конкурентоспроможність суб'єктів господарювання в ринковій економіці. Раціональні механізми формування, розподілу та використання прибутку створюють передумови для розширеного відтворення капіталу, технологічної модернізації виробництва та підвищення інвестиційної привабливості компаній. Відтак, дослідження теоретико-методологічних засад і практичних інструментів управління прибутковістю набуває критичної важливості для забезпечення довгострокового розвитку підприємницьких структур.

Сучасні умови функціонування бізнесу, що характеризуються високою волатильністю ринків, інфляційним тиском і геополітичною нестабільністю, вимагають впровадження адаптивних моделей прибуткового менеджменту. Цифровізація економічних процесів відкриває нові можливості для застосування предиктивної аналітики, машинного навчання та автоматизованих систем бюджетування в оптимізації фінансових результатів діяльності підприємств. Особливо негативний вплив чинить війна РФ проти України на здатність генерувати прибуток, а тому підвищується актуальність дослідження особливостей управління прибутком у поточних умовах.

Методичні аспекти прибутку досліджували Атаманчук К., Готра Ю. М., Скорнякова Ю. і Мордвінов К., а також Подолянчук О. А. з колегами, які зосередилися на обліковому аспекті прибутку в сучасних умовах. Аналітичні методики вивчали Гуцаленко Л. і Молдован М. для аграрного бізнесу, Рудь І. Ю. та Горбатюк Т. І. для підприємств загалом, а також Тімотс М. і Манко Ю., Білошкурський М. з колегами, Порсюрлова І. П. та Півторак М. В. з Музиченко О. М., які досліджували різні аспекти аналізу та прогнозування фінансових результатів. Управлінські питання розглядали Кособуцький М. О. і Козік А. В., Котвицька Н. з колегами, Масюк Ю. В. і Мамчур Г. С., Серeda О. О. і Кушал І. М., а також Юхновська Ю. О. з колегами, акцентуючи увагу на управлінні

прибутком у різних галузях економіки. Теоретичні основи сутності прибутку та фінансових результатів розкривали Покровська Н. і Катрич Д., Черней С., Машошина Т. В. і Супрун О. О., Вовк О. М. з колегами, а також Перерва П. Г. з співавторами, які досліджували прибуток як основу фінансової стійкості підприємства.

Метою роботи є визначення напрямів вдосконалення управління прибутком ПрАТ «Імпульс».

Завданнями дослідження є:

- визначити економічну сутність прибутку та його роль у розвитку підприємства;
- проаналізувати фактори формування та використання прибутку підприємства;
- дослідити методи управління прибутком у сучасних умовах господарювання;
- надати загальну характеристику діяльності ПрАТ «Імпульс» та оцінити його фінансово-економічний стан;
- провести аналіз динаміки, структури та факторів формування прибутку підприємства;
- оцінити ефективність системи управління прибутком на підприємстві;
- розробити заходи щодо підвищення ефективності управління прибутком підприємства;
- спрогнозувати фінансові результати діяльності та оцінити економічний ефект від запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є господарська система сучасного підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління прибутком сучасного підприємства.

Інформаційною основою дослідження є наукові праці вітчизняних вчених, які вивчали різні аспекти формування, управління та аналізу фінансових результатів підприємств, зокрема питання обліку прибутку,

методики складання фінансової звітності, оцінки рентабельності та фінансової стійкості, а також прогнозування та оптимізації прибутковості підприємств. У роботі використано фінансову звітність та корпоративні документи ПрАТ «Імпульс», що дозволило провести практичний аналіз фінансових результатів конкретного підприємства меблевої галузі. Додатково залучено статистичні дані Державної служби статистики України щодо індексів споживчих цін та інфляції, аналітичні матеріали Національного банку України стосовно макроекономічних прогнозів та монетарної політики, а також інформацію про стан фінансового ринку, зокрема дохідність банківських депозитів та державних цінних паперів. Для комплексного аналізу використано спеціалізовані бази даних та інформаційні платформи, що містять відомості про фінансовий стан та діяльність українських підприємств.

У дослідженні були застосовані як загальнонаукові, так і спеціальні методи. Спеціальними є горизонтальний та вертикальний аналіз, балансовий метод, прямий математичний розрахунок тощо.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в наступному:

- набуло подальшого розвитку розуміння ролі прибутку, яка проявляється у тому, що він забезпечує фінансування розширення виробництва та модернізації обладнання, є джерелом інвестицій в інновації та розробку нових продуктів, використовується для формування резервних фондів для забезпечення фінансової стійкості, дозволяє здійснювати виплату дивідендів власникам та підвищувати інвестиційну привабливість, забезпечує конкурентоспроможність через реінвестування в розвиток, створює можливість залучення додаткових кредитних ресурсів, фінансує маркетингові заходи, сприяє підвищенню ринкової вартості підприємства та слугує орієнтиром для роботи компанії як єдиного цілого;
- систематизовані методи управління прибутком у сучасних умовах господарювання. Виділено такі, як оптимізація структури витрат,

бюджетування, контроль, координація різних сторін господарської діяльності, диверсифікація джерел доходів, автоматизація бізнес-процесів, мотивування, організація господарського процесу, управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, оптимізація податкового планування в межах законодавства, управління ціноутворенням на основі аналізу ринку та конкурентів, оптимізація асортименту продукції і послуг, впровадження системи управління якістю, використання аутсорсингу для непрофільних видів діяльності, управління оборотним капіталом та запасами, ризик-менеджмент, інвестування в модернізацію виробництва або його розширення, оптимізація логістичних процесів та ланцюгів постачання.

Апробація та практичне значення результатів дослідження. Практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що запропоновані автором напрями удосконалення управління прибутком досліджуваного підприємства будуть розглянуті на предмет впровадження в практичну діяльність ПрАТ «Імпульс».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 56 сторінок друкованого тексту, основний зміст роботи викладено на 52 сторінках. Робота містить 20 таблиць та 6 рисунків, список використаних джерел включає 41 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність прибутку та його роль у розвитку підприємства

Розуміння фундаментальних основ формування прибутку є критично важливим для побудови ефективної системи управління фінансовими результатами підприємства. Тому розпочнемо з розгляду економічної природи прибутку та його значення як ключового драйвера розвитку бізнесу.

Дана економічна категорія відображає ефективність господарської діяльності і формується шляхом віднімання від сукупного виторгу всіх понесених витрат, включаючи операційні, адміністративні та податкові витрати.

Виторг, на відміну від прибутку, демонструє загальний обсяг грошових коштів, отриманих компанією від реалізації товарів або послуг до вирахування будь-яких витрат. Цей показник відображає валові надходження від основної діяльності підприємства [16, с.88]. З виручки послідовно віднімаються собівартість продукції, операційні витрати, амортизація і податки, що в результаті формує чистий прибуток.

Додатний грошовий потік також не є прибутком, адже характеризує перевищення надходжень грошових коштів над їх вибуттям за аналізований період. Істотна відмінність від прибутку полягає в обліку реального руху грошей, а не нарахованих доходів і витрат. Підприємство може демонструвати бухгалтерський прибуток при негативному грошовому потоці внаслідок тимчасового розриву між визнанням виручки і фактичним надходженням коштів від дебіторів.

Прибуток як фінансовий результат діяльності підприємства визначається перевищенням доходів над витратами за звітний період відповідно до принципів бухгалтерського обліку та стандартів фінансової звітності,

відображаючи ефективність використання ресурсів та служачи основою для оподаткування, виплати дивідендів та оцінки фінансового стану організації [20, с.14].

Надлишковий дохід підприємця в економічному розумінні становить різницю між загальною виручкою та сукупними економічними витратами, включаючи явні грошові видатки та неявні витрати втрачених можливостей, тобто альтернативну вартість власних ресурсів, відображаючи реальне збільшення багатства власника та ефективність розміщення капіталу порівняно з іншими можливими варіантами його використання. Компенсація підприємцю за виконання специфічних функцій в економічній системі, таких як прийняття ризику, організація виробництва, впровадження інновацій та координація факторів виробництва, виникає як залишковий дохід після оплати всіх контрактних зобов'язань перед постачальниками ресурсів і відрізняється від заробітної плати, ренти та відсотка своєю невизначеністю та залежністю від успішності підприємницької діяльності згідно з функціональним підходом.

Також прибуток можна розглядати як результат безперервного процесу створення та реалізації додаткової вартості через трансформацію ресурсів у продукти з вищою споживчою цінністю формується протягом операційного циклу підприємства шляхом послідовного проходження стадій постачання, виробництва, збуту та інкасації коштів [24]. Економічна вартість, створена підприємством понад необхідний мінімум для задоволення базових вимог усіх зацікавлених сторін, включаючи працівників, кредиторів, постачальників та державу, підлягає розподілу між власниками у формі дивідендів або реінвестується для забезпечення довгострокового розвитку, конкурентоспроможності та стійкості бізнесу в мінливому ринковому середовищі відповідно до системного підходу.

Адекватно відображаючи підприємницьку теорію прибутку, розроблену Йозефом Шумпетером та Френком Найтом, функціональний підхід правильно ідентифікує ключові функції підприємця: несення ризику, організацію виробництва, впровадження інновацій. Концепція прибутку як залишкового

доходу після виплати контрактних зобов'язань відповідає теорії залишкового претендента, а підкреслення відмінності підприємницького прибутку від факторних доходів – заробітної плати, ренти та відсотка – є методологічно виправданим. Формулювання могло б більш чітко розмежувати прибуток від несення невизначеності в розумінні Найта та прибуток від інноваційної діяльності в розумінні Шумпетера, оскільки це різні, хоча й взаємопов'язані концепції [36].

Правильний акцент на процесному характері формування прибутку та концепції створення доданої вартості робиться в динамічному підході. Опис операційного циклу підприємства та трансформації ресурсів у продукти з вищою споживчою цінністю відповідає ланцюжку створення вартості Майкла Портера, а згадка про забезпечення відтворення капіталу правильно пов'язує прибуток з концепцією економічного відтворення.

Представлені визначення демонструють комплексне розуміння феномену прибутку, охоплюючи його різні аспекти та теоретичні підходи. Кожне визначення фокусується на специфічному вимірі прибутку, що є методологічно виправданим, оскільки прибуток дійсно є багатограним економічним явищем.

Таким чином, розглянувши різні підходи, доцільно запропонувати власне. Прибуток – це показник фінансового результату діяльності компанії за певний період, що формується під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, і є одним з головних орієнтирів при вибудовуванні бізнес-моделі.

Роль прибутку є багатосторонньою, а тому можна виділити велику кількість завдань, що використовуються за рахунок його наявності. Це фінансування розширення виробництва та модернізації обладнання, формування резервних фондів для забезпечення фінансової стійкості, виплата дивідендів власникам та підвищення інвестиційної привабливості, забезпечення конкурентоспроможності через реінвестування в розвиток, фінансування маркетингових заходів та багато інших (Рис. 1.1).

Рис. 1.1 Роль прибутку у розвитку підприємства

Джерело: складено автором на основі [21, с.126; 22, с.58; 37]

Підводячи підсумок, зазначимо, що прибуток – це показник фінансового результату діяльності компанії за певний період, що формується під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, і є одним з головних орієнтирів при вибудовуванні бізнес-моделі. Роль прибутку проявляється у тому, що він забезпечує фінансування розширення виробництва та модернізації обладнання, є джерелом інвестицій в інновації та розробку нових продуктів, використовується для формування резервних фондів для забезпечення фінансової стійкості, дозволяє здійснювати виплату дивідендів власникам та підвищувати інвестиційну привабливість, забезпечує конкурентоспроможність через реінвестування в розвиток, створює

можливість залучення додаткових кредитних ресурсів, фінансує маркетингові заходи, сприяє підвищенню ринкової вартості підприємства та слугує орієнтиром для роботи компанії як єдиного цілого.

1.2. Фактори формування та використання прибутку підприємства

Визначивши сутність прибутку, необхідно проаналізувати механізми його створення та розподілу в операційній діяльності. Далі розглянемо ключові внутрішні та зовнішні фактори, що визначають обсяги прибутку та напрями його використання. Загалом автором запропонована наступна класифікація факторів формування та використання прибутку підприємства (табл. 1.1).

Формування прибутку підприємства відбувається під впливом складної системи взаємопов'язаних чинників, які визначають фінансові результати господарської діяльності. Ринкові умови створюють базове середовище функціонування суб'єкта господарювання, оскільки саме від стану ринку залежить можливість реалізації продукції за цінами, що забезпечують рентабельність виробництва. Кон'юнктура ринку визначається співвідношенням попиту та пропозиції, рівнем платоспроможності споживачів, наявністю товарів-замінників та іншими параметрами, що формують економічний простір діяльності підприємства.

Державне регулювання економічних процесів здійснює безпосередній вплив на формування фінансових результатів через систему податкового законодавства, встановлення нормативів обов'язкових відрахувань, регламентацію окремих видів діяльності та застосування інструментів монетарної політики [33, с.80]. Податкове навантаження визначає частку вилучення доходу до бюджетних фондів, що суттєво впливає на величину прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства. Регуляторні механізми, що застосовуються органами влади, встановлюють правові рамки

ціноутворення, особливо у сферах природних монополій та соціально значущих галузях, що безпосередньо позначається на можливостях отримання додаткового доходу.

Таблиця 1.1.

Класифікація факторів формування та використання прибутку
підприємства

Ознаки класифікації	Види факторів
За місцем виникнення	Зовнішні (ринкові умови, державне регулювання, інфляція, конкуренція, попит), внутрішні (організація виробництва, продуктивність праці, собівартість, ціноутворення, асортимент)
За характером впливу	Екстенсивні (збільшення обсягів виробництва, розширення асортименту, збільшення чисельності працівників), інтенсивні (підвищення продуктивності праці, зниження матеріаломісткості, впровадження інновацій)
За ступенем залежності від підприємства	Керовані (обсяг виробництва, якість продукції, цінова політика, витрати), некеровані (податкове законодавство, курс валют, природні умови)
За напрямом впливу	Позитивні (зростання попиту, зниження податків, підвищення якості), негативні (зростання цін на сировину, посилення конкуренції, економічна криза)
За сферою виникнення	Виробничі (технологія, обладнання, організація праці), комерційні (маркетинг, збут, логістика), фінансові (структура капіталу, інвестиції, кредитування)
За часом дії	Постійні (кваліфікація персоналу, технічний рівень виробництва), змінні (сезонність попиту, ринкова кон'юнктура), разові (штрафи, надзвичайні доходи)
За етапами формування прибутку	Фактори формування доходів (обсяг реалізації, ціни, структура продукції), фактори формування витрат (матеріальні витрати, оплата праці, амортизація)
За можливістю прогнозування	Прогнозовані (планові обсяги виробництва, договірні ціни), непередбачувані (форс-мажорні обставини, раптові зміни законодавства)

Джерело: складено автором на основі [1, с.63; 4, с.38; 25, с.568; 32, с.659]

Інфляційні процеси спричиняють деформацію вартісних показників діяльності підприємства, створюючи розбіжність між номінальною та реальною величиною прибутку. У свою чергу, знецінення грошової одиниці

призводить до зростання витрат на придбання сировини, матеріалів, енергоносіїв та оплату праці, тоді як ціни на готову продукцію не завжди можуть бути оперативно скориговані відповідно до темпів інфляції. У результаті виникає ефект інфляційного податку, коли реальна купівельна спроможність отриманого прибутку виявляється нижчою за номінально зафіксовану величину, що ускладнює процес відтворення капіталу та формування фінансових резервів.

В межах конкурентного середовища визначаються межі цінової політики. Інтенсивність конкурентної боротьби змушує підприємство здійснювати додаткові витрати на маркетингові заходи, модернізацію виробничих потужностей, впровадження інноваційних технологій, що тимчасово може зменшувати прибутковість, однак забезпечує довгострокову конкурентоспроможність. Стратегії поведінки конкурентів, поява нових учасників ринку, розвиток альтернативних каналів збуту створюють динамічне оточення, до якого підприємство має постійно адаптуватися, коригуючи власні підходи до формування та використання фінансових ресурсів.

Попит на продукцію підприємства виступає критичним фактором, що визначає обсяги реалізації та відповідно валовий дохід як основу прибутку. Еластичність попиту за ціною впливає на можливості маневрування цінами без втрати обсягів продажу, тоді як структурні зміни у споживчих перевагах вимагають гнучкості у формуванні товарного асортименту [6, с.58]. Сезонні коливання попиту створюють нерівномірність надходження фінансових ресурсів протягом року, що ускладнює планування використання прибутку та може призводити до необхідності залучення додаткового фінансування у періоди низької реалізації.

Іншою стороною є внутрішні чинники формування прибутку. Рациональність організації виробничого процесу безпосередньо впливає на економічність діяльності через оптимізацію виробничого циклу, мінімізацію простоїв обладнання, забезпечення ритмічності випуску продукції та зниження втрат робочого часу. Правильна побудова виробничої структури,

чітке розмежування функцій підрозділів, налагодження системи внутрішньогосподарських зв'язків створюють передумови для зростання продуктивності всіх факторів виробництва.

Ефективність використання трудових ресурсів виражається через показник продуктивності праці, зростання якого дозволяє збільшувати обсяги випуску без пропорційного нарощування чисельності персоналу. Впровадження прогресивних методів організації праці, підвищення кваліфікації працівників, матеріальне стимулювання результативності сприяють інтенсифікації трудових процесів та зниженню питомих витрат на оплату праці у собівартості одиниці продукції. Автоматизація виробничих операцій, застосування сучасного технологічного обладнання, оптимізація чисельності управлінського персоналу формують резерви підвищення рентабельності через трудовий фактор.

Собівартість продукції акумулює всі витрати підприємства, пов'язані з виробництвом та реалізацією товарів, тому її зниження є найбільш дієвим важелем збільшення прибутку. Структура витрат визначається специфікою технологічного процесу, але в будь-якому випадку існують можливості оптимізації через раціональне використання матеріальних ресурсів, зменшення енергоємності виробництва, скорочення непродуктивних витрат та усунення організаційних недоліків. Управління собівартістю вимагає систематичного аналізу калькуляційних статей, виявлення резервів економії, впровадження норм витрачання ресурсів та контролю за їх дотриманням у виробничому процесі.

Фінансова структура капіталу впливає на величину чистого прибутку через необхідність обслуговування залучених позикових коштів. Високий рівень заборгованості збільшує фінансові витрати на сплату процентів, що зменшує прибуток до оподаткування, хоча одночасно створює ефект податкового щита через можливість віднесення процентних платежів на витрати.

Оптимальна структура капіталу забезпечує баланс між вартістю фінансування та фінансовими ризиками, дозволяючи максимізувати рентабельність власного капіталу за прийняттого рівня фінансової стійкості.

Система обліку та контролю за витратами визначає можливості оперативного виявлення відхилень від планових показників та вжиття коригувальних заходів. Впровадження управлінського обліку, центрів відповідальності за формування витрат та доходів, системи ключових показників ефективності дозволяє здійснювати цілеспрямований вплив на фактори формування прибутку через прозорість фінансових процесів та персоніфікацію відповідальності за результати. Автоматизація облікових процесів забезпечує точність та оперативність отримання інформації для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації витрат та максимізації доходів.

Підводячи підсумок, зазначено, що запропонований ряд класифікаційних ознак для розділення факторів формування прибутку, а саме за місцем виникнення, за характером впливу, за ступенем залежності від підприємства, за напрямом впливу, за сферою виникнення, за часом дії, за етапами формування прибутку, за можливістю прогнозування.

1.3. Методи управління прибутком у сучасних умовах господарювання

Розуміння факторів впливу на прибуток створює основу для вибору адекватних управлінських інструментів. Для реалізації адекватних рішень важливо розуміти поточний стан справ в компанії, а тому необхідно розуміти арсенал доступних інструментів.

Методи управління прибутком у сучасних умовах господарювання представлені на Рис. 1.2.

Сучасні економічні реалії вимагають від підприємств комплексного підходу до формування фінансового результату, що передбачає системну

трансформацію операційної діяльності. Раціональне використання ресурсів через оптимізацію структури витрат створює фундаментальну основу для підвищення рентабельності господарських операцій. Детальний аналіз постійних та змінних витрат дозволяє виявити резерви економії, при цьому критичне значення має збереження балансу між скороченням видатків та підтриманням належного рівня якості продукції. Зовнішні фактори, такі як волатильність цін на сировину та енергоносії, суттєво впливають на формування собівартості, що потребує постійного моніторингу та коригування витратної політики підприємства.

Фінансове планування набуває стратегічного значення в умовах економічної нестабільності, коли традиційні підходи до прогнозування втрачають свою ефективність.

Впровадження бюджетування як інструменту управління створює можливості для чіткого розподілу фінансових ресурсів між структурними підрозділами організації. Деталізація бюджетних показників до рівня центрів відповідальності забезпечує прозорість фінансових потоків та підвищує відповідальність менеджменту за досягнення планових індикаторів.

Ефективність господарських процесів безпосередньо залежить від якості контрольних механізмів, які забезпечують своєчасне виявлення відхилень від планових показників. Система внутрішнього контролю охоплює всі аспекти діяльності підприємства, від закупівель до реалізації готової продукції.

Синергетичний ефект від координації різних сторін господарської діяльності проявляється через узгодження цілей та завдань функціональних підрозділів підприємства. Інтеграція виробничих, маркетингових та фінансових стратегій створює передумови для максимізації прибутковості.

Стійкість фінансових результатів забезпечується через диверсифікацію джерел доходів, що знижує залежність підприємства від кон'юнктурних коливань на окремих ринках. Стратегічне значення має баланс між традиційними напрямками бізнесу та інноваційними проектами, які потребують значних інвестицій на початковому етапі.

Рис. 1.2 Методи управління прибутком у сучасних умовах господарювання

Джерело: складено автором на основі [2, с.10; 5, с.101; 14, с.5; 15, с. 48]

Цифрова трансформація бізнес-процесів через автоматизацію створює

конкурентні переваги за рахунок підвищення продуктивності праці та зниження операційних витрат.

Людський капітал залишається ключовим фактором успіху підприємства, що актуалізує питання мотивування персоналу як інструменту підвищення продуктивності. Комплексні системи стимулювання, що поєднують матеріальні та нематеріальні компоненти, сприяють залученню та утриманню кваліфікованих фахівців. Прив'язка винагороди до результатів діяльності створює пряму залежність між індивідуальним внеском працівника та фінансовими показниками підприємства.

Раціональна організація господарського процесу передбачає оптимальне використання виробничих потужностей та трудових ресурсів. Впровадження принципів ощадливого виробництва дозволяє мінімізувати втрати та підвищити якість продукції.

Фінансова стійкість підприємства значною мірою визначається ефективністю управління дебіторською та кредиторською заборгованістю. Оптимізація платіжного календаря забезпечує безперервність операційної діяльності та мінімізує витрати на обслуговування позикового капіталу. Кредитна політика підприємства повинна враховувати платоспроможність контрагентів та ринкові умови реалізації продукції.

Ринкова позиція підприємства безпосередньо залежить від ефективності управління ціноутворенням, яке враховує собівартість продукції, попит та конкурентне середовище.

Збалансованість продуктового портфеля досягається через оптимізацію асортименту продукції і послуг відповідно до ринкового попиту та виробничих можливостей. АВС-аналіз та матричні методи портфельного аналізу забезпечують обґрунтоване прийняття рішень щодо розвитку або згорання окремих напрямків діяльності.

Якість продукції формує репутацію підприємства та визначає його довгострокову конкурентоспроможність, що обумовлює необхідність впровадження системи управління якістю [13, с.120].

Стратегічні рішення щодо використання аутсорсингу для непрофільних видів діяльності дозволяють сконцентрувати ресурси на ключових компетенціях підприємства. Передача окремих функцій спеціалізованим компаніям забезпечує доступ до передових технологій та експертизи без значних капітальних інвестицій.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що в процесі дослідження теоретичних засад управління прибутком підприємства сформульовано наступні висновки:

- розкрито економічну сутність прибутку та визначено його роль у розвитку підприємства. Прибуток – це показник фінансового результату діяльності компанії за певний період, що формується під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, і є одним з головних орієнтирів при вибудовуванні бізнес-моделі. Роль прибутку проявляється у тому, що він забезпечує фінансування розширення виробництва та модернізації обладнання, є джерелом інвестицій в інновації та розробку нових продуктів, використовується для формування резервних фондів для забезпечення фінансової стійкості, дозволяє здійснювати виплату дивідендів власникам та підвищувати інвестиційну привабливість, забезпечує конкурентоспроможність через реінвестування в розвиток, створює можливість залучення додаткових кредитних ресурсів, фінансує маркетингові заходи, сприяє підвищенню ринкової вартості підприємства та слугує орієнтиром для роботи компанії як єдиного цілого;

- систематизовано фактори формування та використання прибутку підприємства. Серед класифікаційних ознак визначено напрям впливу, можливість прогнозування, характер впливу, сфера виникнення, місце

виникнення, час дії, ступінь залежності від підприємства, етапи формування прибутку;

- охарактеризовано методи управління прибутком у сучасних умовах господарювання. Виділено такі, як оптимізація структури витрат, бюджетування, контроль, координація різних сторін господарської діяльності, диверсифікація джерел доходів, автоматизація бізнес-процесів, мотивування, організація господарського процесу, управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, оптимізація податкового планування в межах законодавства, управління ціноутворенням на основі аналізу ринку та конкурентів, оптимізація асортименту продукції і послуг, впровадження системи управління якістю, використання аутсорсингу для непрофільних видів діяльності, управління оборотним капіталом та запасами, ризик-менеджмент, інвестування в модернізацію виробництва або його розширення, оптимізація логістичних процесів та ланцюгів постачання.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПРАТ «ІМПУЛЬС»

2.1. Загальна характеристика діяльності ПрАТ «Імпульс» та оцінка його фінансово-економічного стану

Після розгляду теоретичних аспектів управління прибутком, звернемося до практичного аналізу на прикладі конкретного підприємства.

Приватне акціонерне товариство «Імпульс» являє собою вертикально інтегроване меблеве виробниче підприємство, розташоване в Чернівецькій області України, за адресою вулиця Коростишівська, будинок 8Б у місті Чернівці, поштовий індекс 58014 [7]. Основна економічна діяльність підприємства зосереджена на промисловому виробництві офісних меблів та меблів для підприємств торгівлі, хоча операційний спектр компанії значно перевищує цю базову компетенцію [26].

Підприємство демонструє значну диверсифікацію в межах меблевого виробничого сектору, охоплюючи виробництво кухонних меблевих систем, виготовлення матраців з використанням різних опорних технологій, а також виробництво інших категорій меблів, які ймовірно включають житлові та спеціалізовані інституційні меблі [27; 30]. Це свідчить про комплексні виробничі потужності, що охоплюють як комерційний, так і житловий меблевий ринок, вказуючи на наявність множинних виробничих ліній з різними технологічними специфікаціями та можливостями обробки матеріалів.

Окрім виробничих операцій, компанія встановила присутність у будівельному секторі через інші будівельно-монтажні роботи, що ймовірно включає професійний монтаж виготовлених меблевих систем та потенційно індивідуальні столярні рішення для комерційних та інституційних клієнтів [28]. Підприємство також підтримує оптові дистрибуційні операції, охарактеризовані як неспеціалізована оптова торгівля, що вказує на широкий

комерційний охват, який поширюється за межі меблевої продукції та потенційно включає супутні будівельні матеріали, фурнітуру або додаткові аксесуари для облаштування приміщень [17].

Участь компанії в процесах державних закупівель демонструє значне проникнення на інституційний ринок з документально підтвердженими тендерними продажами на загальну суму приблизно 3 902 361 гривню через множинні урядові та медичні установи. Клієнтський портфель включає Територіальне управління Бюро економічної безпеки у Чернівецькій області з контрактами на суму 1 483 457 гривень, Комунальне некомерційне підприємство «Міська клінічна лікарня №3» Чернівецької міської ради із закупівлями на 1 254 475 гривень, Відділ освіти, молоді та спорту Кіцманської районної державної адміністрації, який придбав продукції на 776 250 гривень, та Обласне комунальне некомерційне підприємство «Чернівецька обласна клінічна лікарня» з придбаннями на загальну суму 388 179 гривень. Такий розподіл інституційних клієнтів через сектори безпеки, охорони здоров'я та освіти вказує на спроможність компанії відповідати різноманітним технічним специфікаціям та регуляторним вимогам, притаманним державним закупівлям, водночас свідчучи про наявність надійних систем управління якістю та виробничої гнучкості для адаптації до варіативних інституційних стандартів меблів та спеціалізованих вимог [29].

Аналіз динаміки активів ПрАТ «Імпульс» за період 2020-2024 рр. демонструє істотну трансформацію структури майна підприємства з вираженою тенденцією до нарощування виробничого потенціалу в середині досліджуваного періоду і подальшою оптимізацією активів. Сукупна величина активів збільшилася з 3576 тис. грн. у 2020 році до максимального значення 6203 тис. грн. у 2023 році, після чого відбулося скорочення до 5556,6 тис. грн. у 2024 році, що свідчить про завершення інвестиційного циклу і перехід до фази підвищення ефективності використання накопичених ресурсів (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1.

Динаміка активів ПрАТ «Імпульс» 2020 - 2024 рр., тис. грн.

Показники	Рік					Відносний приріст (відхилення), %	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024 / 2020	2024 / 2023
Основні засоби	1062	915,1	2340,3	2616,1	2536,5	138,84	-3,04
НЕОБОРОТНІ АКТИВИ	1181	1033,6	2458,8	2734,6	2655	124,81	-2,91
Виробничі запаси	1160	1579	1287	2597	2081,8	79,47	-19,84
Готова продукція	297	471,4	501,1	247,2	185,4	-37,58	-25
Запаси	1568	2050,7	1788,2	2843,7	2267,2	44,59	-20,27
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	558	292,2	663	0	257,9	-53,78	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	96	2,1	2,3	162,1	124,7	29,9	-23,07
Інша поточна дебіторська заборгованість	144	157,1	542,5	330,3	0	-100	-100
Гроші та їх еквіваленти	0	242,7	577,6	43	83,6	-	94,42
Інші оборотні активи	28	15,8	0	89,3	168,2	500,71	88,35
ОБОРОТНІ АКТИВИ	2395	2760,6	3573,6	3468,4	2901,6	21,15	-16,34
БАЛАНС	3576	3794,2	6032,4	6203	5556,6	55,39	-10,42

Підприємство демонструє тенденцію до зміцнення власної капітальної бази та підвищення фінансової незалежності від зовнішніх джерел фінансування. Зростання власного капіталу на 111,62% за період 2020-2024 років відбулося переважно за рахунок формування додаткового капіталу в розмірі 1562,9 тис. грн у 2022 році та систематичного скорочення непокритого збитку з 1488,4 тис. грн до 1308,9 тис. грн (Таблиця 2.2).

Скорочення непокритого збитку на 179,5 тис. грн свідчить про поступове відновлення прибутковості операційної діяльності підприємства.

Динаміка поточних зобов'язань демонструє неоднозначні тенденції. Після зростання загальної суми поточних зобов'язань з 2015 тис. грн у 2020 році до 2976,6 тис. грн у 2023 році, у 2024 році спостерігається їх скорочення до 2254 тис. грн, переважно за рахунок зменшення інших поточних зобов'язань на 661,7 тис. грн порівняно з попереднім роком.

Таблиця 2.2.

Динаміка джерел фінансування
ПрАТ «Імпульс» в 2020 - 2024 рр., тис. грн.

Показники	Рік					Відносний приріст (відхилення), %	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024 / 2020	2024 / 2023
Зареєстрований (пайовий) капітал	2904	2904	2904	2904	2904	0	0
Додатковий капітал	0	0	1562,9	1562,9	1562,9	-	0
Резервний капітал	145	144,6	144,6	144,6	144,6	-0,28	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-1488,4	-1486,5	-1417,4	-1385	-1308,9	-12,06	-5,5
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	1560,6	1562,1	3194,1	3226,4	3302,6	111,62	2,36
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	83	143,4	86,7	147,6	150,6	81,45	2,03
Інші поточні зобов'язання	1536	1824,3	2363,9	2658,2	1996,5	29,98	-24,89
ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	2015	2232,1	2838,3	2976,6	2254	11,86	-24,28
Баланс	3575,6	3794,2	6032,4	6203	5556,6	55,4	-10,42

Платоспроможність підприємства характеризується задовільним рівнем поточної ліквідності (Таблиця 2.3).

Таблиця 2.3.

Динаміка показників ліквідності ПрАТ «Імпульс» в 2020 - 2024 рр.

Показники	Рік					Абсолютний приріст (відхилення), +,–	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024 / 2020	2024 / 2023
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1,19	1,24	1,26	1,17	1,29	0,1	0,12
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,41	0,32	0,63	0,21	0,28	-0,13	0,07
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0	0,11	0,2	0,01	0,04	0,04	0,03

Протягом усього досліджуваного періоду коефіцієнт поточної ліквідності перевищував критичне значення 1,0, коливаючись в межах від 1,17 до 1,29, що свідчить про здатність підприємства покривати поточні зобов’язання за рахунок оборотних активів (Таблиця 12). Зростання даного показника до 1,29 у 2024 році порівняно з 1,17 у 2023 році обумовлене скороченням поточних зобов’язань при відносній стабільності оборотних активів.

Підводячи підсумок, зазначено, що ПрАТ «Імпульс» є меблевим підприємством у Чернівцях, яке спеціалізується на виробництві офісних, торгових та кухонних меблів, демонструючи успішну участь у державних закупівлях на суму 3,9 млн грн через контракти з урядовими та медичними установами. Фінансово-економічний стан підприємства характеризується зростанням власного капіталу на 111,62% за 2020-2024 роки, скороченням непокритого збитку з 1488,4 до 1308,9 тис. грн та підвищенням фінансової незалежності від зовнішніх джерел. Платоспроможність компанії залишається задовільною з коефіцієнтом поточної ліквідності 1,29 у 2024 році, що перевищує критичне значення та свідчить про здатність покривати поточні зобов’язання оборотними активами.

2.2. Аналіз динаміки, структури та факторів формування прибутку підприємства

Маючи загальне уявлення про фінансовий стан підприємства, необхідно детально дослідити процеси формування його прибутку. Проведемо поглиблений аналіз динаміки прибутковості та виявимо основні фактори, що на неї впливають.

Таблиця 2.5.

Динаміка фінансових результатів ПрАТ «Імпульс» в 2020 - 2024 рр., тис. грн.

Показники	Рік					Відносний приріст (відхилення), %	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024 / 2020	2024 / 2023
Чистий дохід від реалізації продукції	7584	4618	4368,9	4507,5	7612,8	0,38	68,89
Собівартість реалізованої продукції	5316	3285,3	3258,3	3735,9	5909,1	11,16	58,17
Валовий прибуток	2268	1332,7	1110,6	771,6	1703,7	-24,88	120,8
Інші операційні доходи	20	1,5	208,3	364	0	-100	-100
Адміністративні витрати	2087	0	0	0	0	-100	-
Витрати на збут	62	0	0	0	0	-100	-
Інші операційні витрати	93	1332,3	1242,4	1096,1	1610,8	1632,04	46,96
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	46	1,9	76,5	39,5	92,9	101,96	135,19
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	46	1,9	76,5	39,5	92,9	101,96	135,19
Витрати (дохід) з податку на прибуток	8	0	13,8	7,1	16,7	108,75	135,21
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	38	1,9	62,7	32,4	76,2	100,53	135,19

Аналіз фінансових результатів ПрАТ «Імпульс» демонструє складну траєкторію розвитку підприємства протягом 2020-2024 років з характерною циклічністю економічної активності. Підприємство пережило період значного спаду в 2021-2023 роках, після чого відбулося суттєве відновлення у 2024 році, коли чистий дохід від реалізації досяг 7612,8 тис. грн, що перевищує показник 2023 року на 68,89%. Водночас собівартість реалізованої продукції зросла пропорційно меншими темпами - на 58,17%, що створило передумови для покращення валової рентабельності. Структурні зміни в операційних витратах виявилися кардинальними, адже адміністративні витрати та витрати на збут були повністю елімінованні після 2020 року, натомість інші операційні витрати зросли з 93 тис. грн до 1610,8 тис. грн, що свідчить про фундаментальну реорганізацію бізнес-процесів підприємства. Чистий фінансовий результат у 2024 році становив 76,2 тис. грн, демонструючи зростання на 135,19% порівняно з попереднім періодом (Таблиця 2.5). Факторний аналіз рентабельності розкриває механізми формування прибутковості через призму співвідношення доходів та витрат (табл. 2.6).

Таблиця 2.6.

Вхідні дані для факторного аналізу прибутку
ПрАТ «Імпульс» в 2019 - 2024 рр., тис. грн.

Показники	Рік						Відносний приріст (відхилення), %	
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2024 / 2019	2024 / 2023
Всього доходів	4121	7604	4619,5	4577,2	4871,5	7612,8	84,73	56,27
Всього витрат	4117	7566	4617,6	4514,5	4839,1	7536,6	83,06	55,74
Чистий прибуток (поточний рік)	4	38	1,9	62,7	32,4	76,2	1805	135,19
Витрати на гривню доходу	1	1	1	0,99	0,99	0,99	-1	0

Коефіцієнт співвідношення витрат залишався відносно стабільним протягом періоду, коливаючись в межах 1,10-1,84, що вказує на збалансовану політику управління витратами.

Вплив зміни витрат на формування прибутку у 2024 році становив 3,32 тис. грн, тоді як зміна доходу забезпечила приріст лише на 0,07 тис. грн. Найбільш значущим фактором виявилася оптимізація частки витрат у структурі доходів, яка забезпечила приріст прибутку на 68,81 тис. грн.

Загальна сума впливу всіх факторів склала 72,2 тис. грн, що повністю пояснює динаміку чистого прибутку підприємства за аналізований період (Таблиця 2.7).

Таблиця 2.7.

Оцінка впливу факторів на прибуток ПрАТ «Імпульс» в 2020 - 2024 рр.

Показники	Рік					Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024 / 2020	2024 / 2023
Коефіцієнт співвідношення витрат	1,84	1,12	1,1	1,18	1,83	-0,01	0,65
Зміна прибутку за рахунок зміни витрат, тис. грн.	3,35	0,49	0,39	0,7	3,32	-0,03	2,62
Коефіцієнт співвідношення доходів	1,85	1,12	1,11	1,18	1,85	0	0,67
Зміна прибутку за рахунок зміни доходу тис. грн.	0,03	0	0,06	0,03	0,07	0,04	0,04
Зміна прибутку за рахунок зміни витрат на 1 гривню доходу, тис. грн.	30,62	-2,6	58,26	27,67	68,81	38,19	41,14
Загальна сума впливу факторів, тис. грн.	34	-2,1	58,7	28,4	72,2	38,2	43,8

П'ятифакторна модель рентабельності власного капіталу проявляє комплексний вплив операційної ефективності, управління активами та фінансового левериджу на формування прибутковості власників (Таблиця 2.8).

Таблиця 2.8.

Оцінка факторів рентабельності за п'ятифакторною моделлю для ПрАТ
«Імпульс» в 2019 - 2024 рр., тис. грн.

Показники	Рік						Відносний приріст (відхилення), %	
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2024 / 2019	2024 / 2023
Чистий прибуток	4	38	1,9	62,7	32,4	76,2	1805	135,19
Власний капітал	3264	1560,6	1562,1	3194,1	3226,4	3302,6	1,18	2,36
ЕВТ	5	46	1,9	76,5	39,5	92,9	1758	135,19
ЕВІТ	5	46	1,9	76,5	39,5	92,9	1758	135,19
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4121	7584	4618	4368,9	4507,5	7612,8	84,73	68,89
Активи	5575	3575,6	3794,2	6032,4	6203	5556,6	-0,33	-10,42

В якості факторів виділено наступні (табл. 2.9).

Таблиця 2.9.

Визначення значень факторів рентабельності за п'ятифакторною моделлю для ПрАТ «Імпульс» в 2019 - 2024 рр., частка од.

Показники	Рік						Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2024 / 2019	2024 / 2023
Податковий тягар	0,8	0,83	1	0,82	0,82	0,82	0,02	0
Тягар відсотків	1	1	1	1	1	1	0	0
Операційна рентабельність	0	0,01	0	0,02	0,01	0,01	0,01	0
Співвідношення виручки до активів	0,74	2,12	1,22	0,72	0,73	1,37	0,63	0,64
Коефіцієнт фінансового важеля	1,71	2,29	2,43	1,89	1,92	1,68	-0,03	-0,24
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0	0,02	0	0,02	0,01	0,02	0,02	0,01

Операційна рентабельність підприємства залишається на критично низькому рівні 0,01-0,02, що свідчить про незначну маржинальність основної діяльності. Коефіцієнт оборотності активів продемонстрував значну волатильність, а саме від 2,12 у 2020 році до 0,72 у 2022 році з подальшим відновленням до 1,37 у 2024 році. Фінансовий важіль знизився з 2,29 до 1,68, що відображає зменшення залежності від позикового капіталу та зміцнення фінансової автономії. Результуюча рентабельність власного капіталу становила 0,02 у 2024 році, залишаючись на рівні, недостатньому для забезпечення привабливості інвестицій порівняно з альтернативними варіантами розміщення капіталу (табл. 2.10).

Таблиця 2.10.

Результат оцінки факторів рентабельності за п'ятифакторною моделлю для ПрАТ «Імпульс» в 2020 - 2024 рр., частка од.

Показники	Рік					Абсолютний приріст (відхилення), +,-	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024 / 2020	2024 / 2023
Податковий тягар	0	0	0	0	0	0	0
Тягар відсотків	0	0	0	0	0	0	0
Операційна рентабельність	0,01	0	0,02	0,01	0,01	0	0
Співвідношення виручки до активів	0,01	0	0	0	0,01	0	0,01
Коефіцієнт фінансового важеля	0,01	0	0	0	0	-0,01	0

Декомпозиція рентабельності активів за моделлю Dupont підтверджує системні проблеми в операційній ефективності підприємства. Рентабельність продажів за результатом до оподаткування стабільно утримується на рівні 0,01, що значно нижче середньогалузових показників та свідчить про недостатню цінову політику або надмірні операційні витрати.

Співвідношення виручки до активів у 2024 році відновилося до 1,37 після критичного падіння до 0,72-0,73 у 2022-2023 роках, проте залишається нижчим за рівень 2020 року. Результуючий показник ROA становить 0,02, що

формується переважно за рахунок інтенсивності використання активів, а не операційної ефективності. Така структура рентабельності створює ризики для довгострокової конкурентоспроможності підприємства, оскільки не забезпечує достатнього запасу міцності для протидії зовнішнім економічним шокам (Таблиця 2.11).

Таблиця 2.11.

Модель Dupont для ПрАТ «Імпульс» в 2019 - 2024 рр., тис. грн.

Показники	Рік					Відносний приріст (відхилення), %	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024 / 2020	2024 / 2023
Результат до оподаткування, тис. грн.	46	1,9	76,5	39,5	92,9	101,96	135,19
Активи, тис. грн.	3575,6	3794,2	6032,4	6203	5556,6	55,4	-10,42
Виручка, тис. грн.	7584	4618	4368,9	4507,5	7612,8	0,38	68,89
Співвідношення виручки до активів, частка од.	2,12	1,22	0,72	0,73	1,37	-35,38	87,67
Рентабельність продажів за результатом до оподаткування, частка од.	0,01	0	0,02	0,01	0,01	0	0
Співвідношення фінансового результату до оподаткування та суми активів на кінець періоду, частка од.	0,01	0	0,01	0,01	0,02	100	100

Підводячи підсумок, зазначено, що операційна рентабельність залишається критично низькою на рівні 0,01-0,02, а рентабельність власного капіталу становить лише 0,02, що свідчить про недостатню ефективність основної діяльності та низьку інвестиційну привабливість підприємства. Структурна трансформація операційних витрат, яка характеризується повною елімінацією адміністративних витрат та витрат на збут після 2020 року при одночасному зростанні інших операційних витрат до 1610,8 тис. грн, разом із зниженням фінансового важеля з 2,29 до 1,68, вказує на реорганізацію бізнес-процесів та зміцнення фінансової автономії підприємства.

2.3. Оцінка ефективності системи управління прибутком на підприємстві

Аналіз формування прибутку дозволяє перейти до оцінки якості управлінських рішень у цій сфері. Початковий період характеризується різким погіршенням операційної ефективності у 2021 році, коли операційна маржа знизилась до критичних 0,04% порівняно з 0,61% у попередньому році, що відображає системну кризу в управлінні витратами та ціноутворенні підприємства. Паралельне падіння рентабельності виробничих фондів з 1,14% до 0,07% вказує на неефективне використання основних засобів виробництва в умовах пандемічних обмежень та порушення логістичних ланцюгів постачання (табл. 2.12).

Таблиця 2.12.

Динаміка показників рентабельності (збитковості) ПрАТ «Імпульс» в
2020-2024 рр.

Показники	Рік					Абсолютний приріст (відхилення), +, -	
	2020	2021	2022	2023	2024	2024 / 2020	2024 / 2023
Рентабельність виробничих фондів, %	1,14	0,07	1,77	0,68	1,48	0,34	0,8
Рентабельність продажів за валовим прибутком (валова маржа), %	29,91	28,86	25,42	17,12	22,38	-7,53	5,26
Рентабельність продажів за операційним прибутком (операційна маржа), %	0,61	0,04	1,75	0,88	1,22	0,61	0,34
Рентабельність продажів за чистим прибутком (чиста маржа), %	0,5	0,04	1,44	0,72	1	0,5	0,28
Операційна рентабельність витрат, %	0,61	0,04	1,7	0,82	1,24	0,63	0,42
Коефіцієнт стійкості економічного зростання, %	-109,15	0,1	2,16	1	2,31	111,46	1,31
Період окупності активів, рік	120,41	1 939,5	78,36	188,82	77,16	-43,25	-111,7
Період окупності власного капіталу, рік	63,48	821,76	37,93	99,08	42,84	-20,64	-56,24

Джерело: складено автором на основі [11]

Період 2022 року став переломним у діяльності підприємства, незважаючи на початок повномасштабної війни в Україні. Зростання операційної маржі до 1,75% та чистої маржі до 1,44% свідчить про успішну адаптацію бізнес-моделі до нових реалій, включаючи переорієнтацію на внутрішній ринок, оптимізацію асортименту та впровадження антикризових заходів управління. Водночас валова маржа продовжувала знижуватись з 28,86% у 2021 році до 25,42% у 2022 році, що відображає зростання собівартості продукції внаслідок інфляційних процесів, подорожчання енергоносіїв та сировини в умовах воєнного стану (Таблиця 1).

Критичне падіння валової маржі до 17,12% у 2023 році відображає кумулятивний ефект макроекономічної нестабільності, включаючи девальвацію національної валюти, енергетичну кризу та руйнування виробничої інфраструктури в окремих регіонах країни. Зниження рентабельності продажів за чистим прибутком до 0,72% при одночасному скороченні операційної рентабельності витрат до 0,82% свідчить про структурні проблеми в системі управління прибутком підприємства. Період окупності активів зріс до 188,82 років, що вказує на критичне уповільнення оборотності капіталу та неефективність інвестиційної політики.

Відновлювальна динаміка 2024 року проявляється у зростанні валової маржі до 22,38%, що залишається нижчим за довоєнний рівень, але демонструє позитивний тренд адаптації до нових економічних реалій. Підвищення рентабельності виробничих фондів до 1,48% перевищує показник 2020 року та свідчить про відновлення ефективності використання основних засобів після їх модернізації або заміни пошкодженого обладнання. Коефіцієнт стійкості економічного зростання досяг 2,31%, що вказує на формування потенціалу для подальшого розвитку підприємства за рахунок реінвестування прибутку.

Скорочення періоду окупності активів до 77,16 років у 2024 році порівняно з катастрофічними 1939,5 роками у 2021 році відображає поступове відновлення ефективності використання майнового комплексу підприємства. Аналогічна тенденція спостерігається в динаміці періоду окупності власного

капіталу, який знизився з 821,76 років до 42,84 років, хоча й залишається вищим за показник 2022 року (37,93 років). Така динаміка свідчить про поступове відновлення інвестиційної привабливості підприємства та підвищення ефективності використання власних фінансових ресурсів.

Структурний аналіз показників рентабельності демонструє системну проблему високого розриву між валовою та операційною маржею, який коливається від 24-28 відсоткових пунктів, що вказує на надмірні адміністративні та збутові витрати підприємства. Волатильність операційної рентабельності витрат від 0,04% до 1,7% свідчить про відсутність стабільної системи контролю операційних витрат та недосконалість механізмів бюджетування.

Негативне значення коефіцієнта стійкості економічного зростання у 2020 році (-109,15%) відображає кризовий стан підприємства на початку аналізованого періоду, пов'язаний із вилученням капіталу власниками або накопиченням збитків попередніх періодів.

Порівняльний аналіз ефективності використання власного капіталу ТОВ «Імпульс» з альтернативними інвестиційними інструментами дозволив виявити проблеми економічної недоцільності подальшого функціонування підприємства в існуючій бізнес-моделі.

Протягом усього аналізованого періоду спостерігається стійке відставання рентабельності власного капіталу від дохідності банківських депозитів, що створює від'ємну економічну додану вартість для власників. Найбільш критична ситуація склалася у 2021 році, коли рентабельність власного капіталу становила лише 0,12% при дохідності депозитів 9%, формуючи альтернативні втрати власників на рівні 8,88 відсоткових пунктів (Рисунок 2.1).

Економічна раціональність диктує необхідність розгляду альтернативних сценаріїв для власників, включаючи продаж підприємства та розміщення вивільнених коштів у менш ризикові фінансові інструменти.

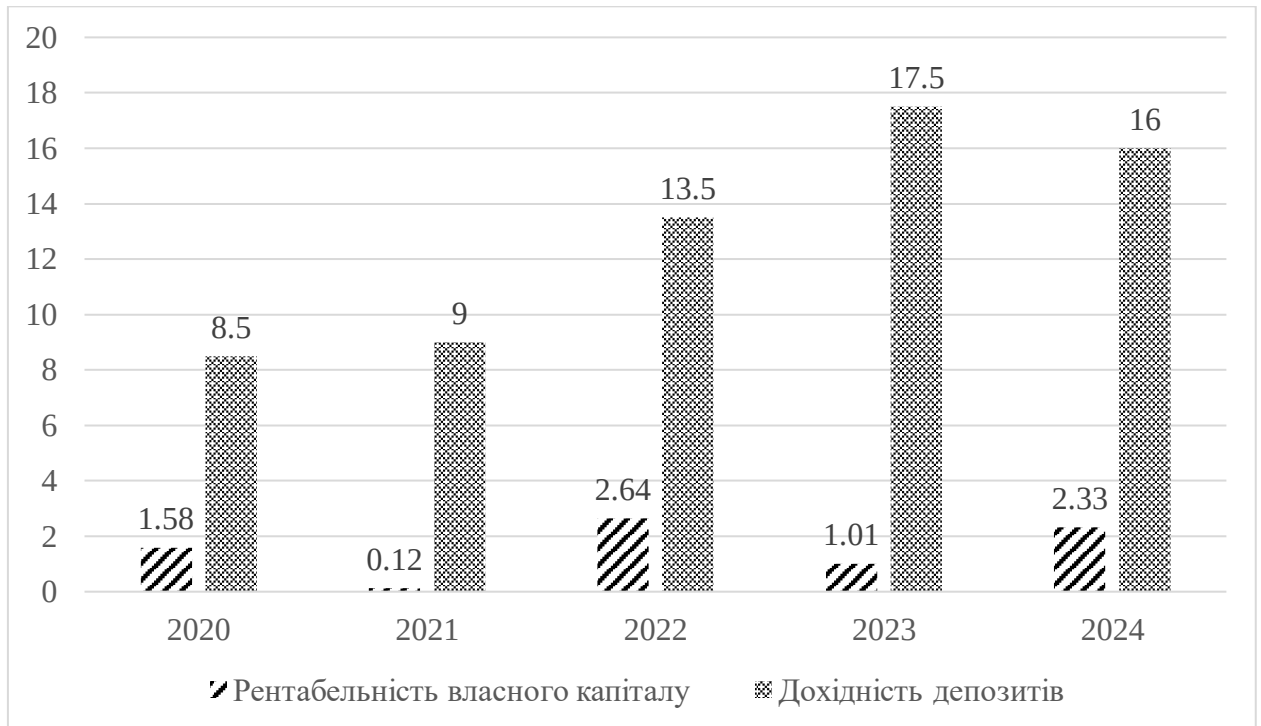

Рис. 2.1 Співставлення рентабельності власного капіталу та доходності альтернативних інструментів ПрАТ «Імпульс» в 2020-2024 рр., %

Джерело: складено автором на основі [3; 39]

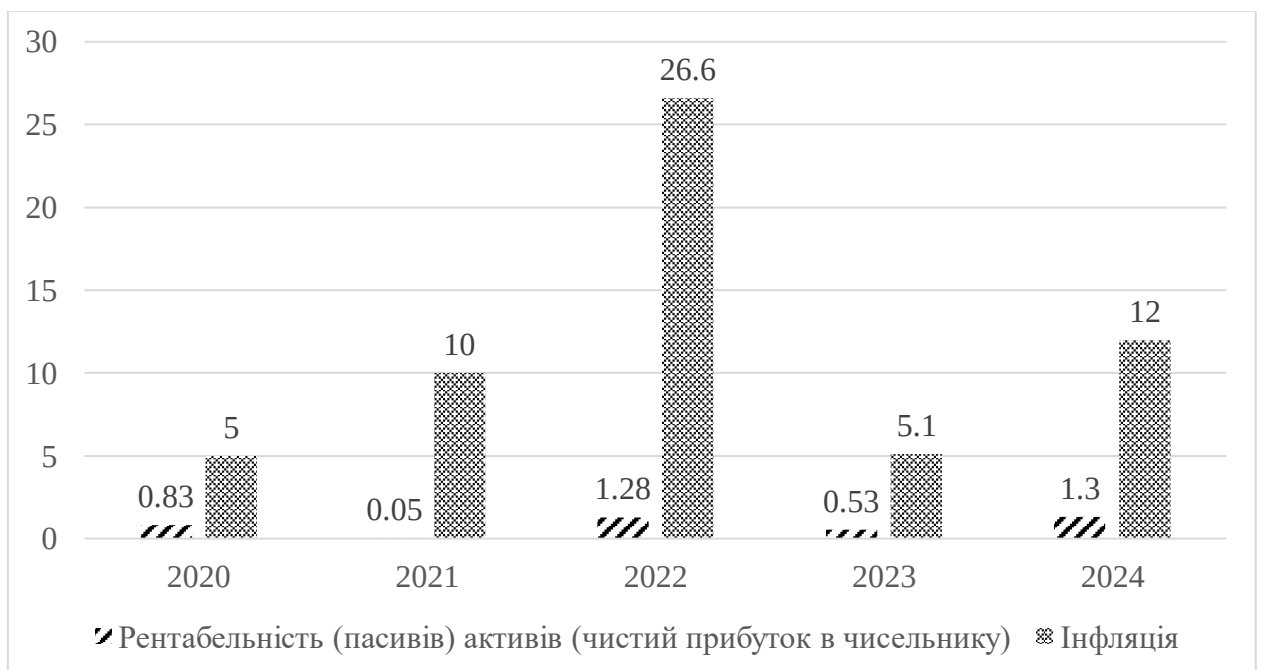

Рис. 2.2 Співставлення рентабельності активів та інфляції ПрАТ «Імпульс» в 2020-2024 рр., %

Джерело: складено автором на основі [9; 10]

При середній дохідності депозитів 12,8% за період 2020-2024 років власники отримали б кумулятивний дохід у 64% від інвестованого капіталу, тоді як фактична середня рентабельність власного капіталу становила лише 1,54%, забезпечивши сукупний дохід на рівні 7,7% за п'ять років.

Протягом усього досліджуваного періоду рентабельність активів не покривала інфляційних втрат, що призводить до систематичної ерозії реальної вартості підприємства. Катастрофічна ситуація склалася у 2022 році, коли при інфляції 26,6% рентабельність активів становила лише 1,28%, формуючи реальні втрати на рівні 25,32 відсоткових пунктів (Рисунок 2.2).

Висновки до розділу 2

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що в процесі аналізу управління прибутком ПрАТ «Імпульс» визначено такі аспекти:

- надано загальну характеристику діяльності ПрАТ «Імпульс» та здійснено оцінку його фінансово-економічного стану. Підприємство ПрАТ «Імпульс» функціонує як диверсифікований виробник меблевої продукції в Чернівецькій області, охоплюючи виготовлення офісних, торговельних, кухонних меблів та матраців, при цьому активно працює з державним сектором, реалізувавши продукцію на 3,9 млн грн через тендерні продажі різним інституційним клієнтам. Протягом періоду 2020-2024 років спостерігається покращення фінансового стану через збільшення власного капіталу більш ніж вдвічі (на 111,62%), зменшення непокритого збитку на 179,5 тис. грн до рівня 1308,9 тис. грн та оптимізацію структури активів;

- проаналізовано динаміку, структуру та фактори формування прибутку підприємства. Фінансово-економічний стан ПрАТ «Імпульс» протягом 2020-2024 років характеризується значною волатильністю з періодом глибокої кризи у 2021-2023 роках та відчутним покращенням у 2024 році, про що свідчить зростання чистого доходу від реалізації продукції до 7612,8 тис. грн (+68,89%

порівняно з 2023 роком) та чистого фінансового результату до 76,2 тис. грн (+135,19%). Підприємство демонструє вкрай низькі показники прибутковості з операційною рентабельністю на рівні 0,01 та рентабельністю власного капіталу 0,02, що значно нижче середньогалузевих значень та не забезпечує достатньої маржинальності для стійкого розвитку. Кардинальна реструктуризація витрат, що проявилася у повному скасуванні адміністративних витрат і витрат на збут при збільшенні інших операційних витрат з 93 до 1610,8 тис. грн, поряд зі зменшенням коефіцієнта фінансового важеля до 1,68, свідчить про зміни в організаційній структурі та посилення фінансової незалежності компанії;

- оцінено ефективність системи управління прибутком на підприємстві. Система управління прибутком ПрАТ «Імпульс» демонструє низьку ефективність, про що свідчить рентабельність власного капіталу на рівні 1,54% за період 2020-2024 років при альтернативній дохідності депозитів 12,8%, а також неспроможність покрити інфляційні втрати - при кумулятивній інфляції 58,7% сукупна дохідність активів склала лише 4,99%. Основними проблемами є надмірний розрив між валовою маржею (22,38% у 2024 році) та операційною маржею (1,22%), що вказує на неконтрольовані адміністративні витрати, а також катастрофічні періоди окупності активів (77,16 років у 2024 році) та власного капіталу (42,84 роки). Реальне знецінення активів підприємства на 53,71% за п'ять років у поєднанні з від'ємною економічною доданою вартістю свідчить про економічну недоцільність подальшого функціонування підприємства в існуючій бізнес-моделі та раціональність його продажу.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПРАТ «ІМПУЛЬС»

3.1. Розробка заходів щодо підвищення ефективності управління прибутком підприємства

На основі виявлених проблем та резервів зростання прибутковості, необхідно сформулювати конкретні пропозиції щодо вдосконалення системи управління.

Запропоновані заходи щодо підвищення ефективності управління прибутком підприємства включають оптимізацію залишків виробничих запасів і спрямування вивільнених коштів у фінансові інвестиції.

Даний підхід дозволяє знизити операційні витрати на зберігання надлишкових матеріалів і одночасно генерувати додатковий дохід від інвестиційної діяльності.

Вихідні дані для проведення ABC-XYZ-аналізу[8, с.7; 18, с.25] демонструють структуру використання виробничих запасів ПрАТ «Імпульс» за трирічний період з 2022 по 2024 рік (Таблиця 3.1).

Використовується саме цей період, адже важливо враховувати останні тренди при обґрунтуванні на майбутню перспективу. Найбільшу питому вагу в загальному обсязі запасів займають меблевий щит ясен (15,2%), металевий профіль 20 на 40 (14,6%) і паливно-мастильні матеріали (8,7%), що становить у сукупності 38,5% від загального обороту в 5393,6 тис. грн.

Застосування ABC-аналізу дозволило класифікувати виробничі запаси за ступенем їх впливу на загальний оборот підприємства (Таблиця 3.2).

До групи А увійшли чотири позиції з накопиченою часткою 46,6%, що вимагають найбільш ретельного контролю: меблевий щит ясен, профіль металевий, паливно-мастильні матеріали та фанера ламінована бежева.

Таблиця 3.1.

Вхідні дані для проведення ABC-XYZ-аналізу використання
виробничих запасів ПрАТ «Імпульс»

Позиція	2022		2023		2024		За три роки	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Фанера ламінована, бежева	88,6	5,5	175	9,4	178	9,3	441,6	8,2
Фанера ламінована, біла	122,6	7,6	124,2	6,6	122,7	6,4	369,5	6,9
Фанера ламінована, чорна	151,2	9,4	148,9	8,0	138,4	7,2	438,5	8,1
Меблевий щит ясень	265,7	16,5	268,3	14,4	284,1	14,8	818,1	15,2
Меблевий щит дуб	98,5	6,1	96,9	5,2	103,2	5,4	298,6	5,5
Офісна фурнітура	71,4	4,4	73,6	3,9	80,4	4,2	225,4	4,2
Фурнітура до кухонь	41,5	2,6	53,7	2,9	51,8	2,7	147	2,7
Фурнітура до ліжок	89,5	5,6	107,3	5,7	109,3	5,7	306,1	5,7
Фурнітура до шаф	35,9	2,2	34,6	1,9	35,9	1,9	106,4	2,0
Фарби та лаки	79,6	4,9	83,8	4,5	91,4	4,8	254,8	4,7
Наповнювач меблів	66,1	4,1	68,2	3,7	70,4	3,7	204,7	3,8
Профіль 20 на 40, метал	244,5	15,2	266	14,2	277,4	14,5	787,9	14,6
Тканина	88,5	5,5	96,8	5,2	103,2	5,4	288,5	5,3
Паливно-мастильні матеріали	89,4	5,6	189,4	10,1	188,4	9,8	467,2	8,7
Інше	75,6	4,7	81,2	4,3	82,5	4,3	239,3	4,4
Всього	1608,6	100	1867,9	100	1917,1	100	5393,6	100

Джерело: авторський розрахунок

Проведений XYZ-аналіз виявив ступінь рівномірності споживання різних видів запасів через розрахунок коефіцієнта варіації (Таблиця 3.3).

Таблиця 3.2.

Результат ABC-аналізу використання виробничих запасів ПрАТ
«Імпульс»

Елемент виробничих витрат	Оборот за три роки, тис. грн.	Частка, %	Частка в обороті (накопичено), %	Група
Меблевий щит ясень	818,1	15,17	15,2	А
Профіль 20 на 40, метал	787,9	14,61	29,8	А
Паливно-мастильні матеріали	467,2	8,66	38,4	А
Фанера ламінована, бежева	441,6	8,19	46,6	А
Фанера ламінована, чорна	438,5	8,13	54,8	В
Фанера ламінована, біла	369,5	6,85	61,6	В
Фурнітура до ліжок	306,1	5,68	67,3	В
Меблевий щит дуб	298,6	5,54	72,8	В
Тканина	288,5	5,35	78,2	В
Фарби та лаки	254,8	4,72	82,9	С
Інше	239,3	4,44	87,3	С
Офісна фурнітура	225,4	4,18	91,5	С
Наповнювач меблів	204,7	3,80	95,3	С
Фурнітура до кухонь	147	2,73	98,03	С
Фурнітура до шаф	106,4	1,97	100	С

Джерело: авторський розрахунок

Паливно-мастильні матеріали демонструють найбільшу нестабільність споживання з коефіцієнтом варіації 30,1%, в той час як фанера ламінована біла характеризується практично постійним рівнем використання з показником 0,6%.

Таблиця 3.3.

Результат XYZ-аналізу використання виробничих запасів ПрАТ
«Імпульс»

Позиція	2022	2023	2024	За три роки	Середнє	$\Sigma(x-x_{сер})^2 / 3$	Кв
Фанера ламінована, бежева	88,6	175	178	441,6	147,2	1718	28,2
Фанера ламінована, біла	122,6	124,2	122,7	369,5	123,2	1	0,6
Фанера ламінована, чорна	151,2	148,9	138,4	438,5	146,2	31	3,8
Меблевий щит ясень	265,7	268,3	284,1	818,1	272,7	66	3,0
Меблевий щит дуб	98,5	96,9	103,2	298,6	99,5	7	2,7
Офісна фурнітура	71,4	73,6	80,4	225,4	75,1	15	5,1
Фурнітура до кухонь	41,5	53,7	51,8	147	49,0	29	10,9
Фурнітура до ліжок	89,5	107,3	109,3	306,1	102,0	79	8,7
Фурнітура до шаф	35,9	34,6	35,9	106,4	35,5	0	1,7
Фарби та лаки	79,6	83,8	91,4	254,8	84,9	24	5,7
Наповнювач меблів	66,1	68,2	70,4	204,7	68,2	3	2,6
Профіль 20 на 40, метал	244,5	266	277,4	787,9	262,6	186	5,2
Тканина	88,5	96,8	103,2	288,5	96,2	36	6,3
Паливно-мастильні матеріали	89,4	189,4	188,4	467,2	155,7	2200	30,1
Інше	75,6	81,2	82,5	239,3	79,8	9	3,8
Всього	1608,6	1867,9	1917,1	5393,6	-	-	-

Джерело: авторський розрахунок

Запропоновано наступну норму збереження запасів компанії (Таблиця 3.4). Для позицій категорії AX рекомендується підтримувати запас на рівні 120% від місячної норми, тоді як для категорії CZ достатньо 80%, що забезпечує диференційований підхід до управління запасами.

Таблиця 3.4.

Пропозиція щодо обсягу формування виробничих запасів
ПрАТ «Імпульс» залежно від результату ABC-XYZ-аналізу

	X	Y	Z
A	1,2	1,1	1,0
B	1,1	1,0	0,9
C	1,0	0,9	0,8

Джерело: авторський розрахунок

Таблиця 3.5.

Пропозиція скорочення обсягу виробничих запасів ПрАТ «Імпульс», тис. грн.

Елемент виробничих витрат	Поточний рівень запасів, у тому числі на складі	Результат аналізу	Місячна норма використання	Оптимальний запас	Скорочення, %
Фанера ламінована, бежева	187,0	AY	12,3	27,0	-85,57
Фанера ламінована, біла	193,5	BX	10,3	22,6	-88,33
Фанера ламінована, чорна	186,7	BX	12,2	26,8	-85,65
Меблевий щит ясень	165,5	AX	22,7	54,5	-67,05
Меблевий щит дуб	207,3	BX	8,3	18,2	-91,20
Офісна фурнітура	101,0	CX	6,3	12,5	-87,60
Фурнітура до кухонь	70,5	CX	4,1	8,2	-88,41
Фурнітура до ліжок	119,6	BX	8,5	18,7	-84,36
Фурнітура до шаф	92,9	CX	3,0	5,9	-93,64
Фарби та лаки	168,4	CX	7,1	14,2	-91,59
Наповнювач меблів	260,5	CX	5,7	11,4	-95,63
Профіль 20 на 40, метал	148,5	AX	21,9	52,5	-64,63
Тканина	74,6	BX	8,0	17,6	-76,37
Паливно-мастильні матеріали	57,4	AY	13,0	28,6	-50,29
Інше	48,5	CX	6,6	13,3	-72,58
Всього	2081,8	-	-	318,7	-84,69

Джерело: авторський розрахунок

Результати оптимізації показують можливість скорочення поточного рівня запасів з 2081,8 тис. грн. до 318,7 тис. грн., що становить зменшення на 84,69% (Таблиця 3.5).

Найбільше відносне скорочення досягається за позицією наповнювач меблів (95,63%) і фурнітура для шаф (93,64%), при цьому абсолютна економія складе 1763,1 тис. грн.

Підводячи підсумок, зазначено, що розроблені заходи щодо підвищення ефективності управління прибутком передбачають оптимізацію виробничих запасів шляхом їх скорочення з 2081,8 тис. грн. до 318,7 тис. грн., що становить 84,69% економії.

Вивільнені кошти в розмірі 1763,1 тис. грн. пропонується направити у фінансові інвестиції для генерування додаткового прибутку.

Застосування ABC-XYZ-аналізу забезпечує диференційований підхід до управління запасами з коефіцієнтами формування від 0,8 до 1,2 залежно від категорії матеріалів.

3.2. Прогнозування фінансових результатів діяльності та оцінка економічного ефекту від запропонованих заходів

Завершальним етапом дослідження є обґрунтування доцільності запропонованих рекомендацій. Здійснимо прогнозні розрахунки та визначимо очікуваний економічний ефект від впровадження розроблених заходів.

Прогнозування фінансових результатів діяльності підприємства базується на оцінці впливу запропонованих заходів щодо оптимізації управління оборотними активами.

Економічний ефект від реалізації першої пропозиції полягає у вивільненні 1763,1 тис. грн. з виробничих запасів підприємства (Таблиця 3.6).

Таблиця 3.6.

Ефект для ПрАТ «Імпульс» від спрямування вивільнених коштів у
фінансові інвестиції

Показник	Значення
Вивільнена сума, тис. грн.	1763,1
Дохідність ОВДП, %	17,8
Додатковий фінансовий дохід компанії	313,8

Джерело: авторський розрахунок на основі [19]

Ці кошти спрямовуються на придбання ОВДП з дохідністю 17,8%, що генерує додатковий фінансовий дохід у розмірі 313,8 тис. грн. щорічно. Такий підхід дозволяє підприємству підвищити ефективність використання фінансових ресурсів через трансформацію непродуктивних активів у дохідні фінансові інструменти.

Для визначення впливу запропонованих заходів на фінансові результати ПрАТ «Імпульс» було здійснено прогнозування на 2025-2026 роки з припущенням, що змінюватимуться лише ті показники, які безпосередньо залежать від реалізації пропозицій. Операційні показники діяльності підприємства, включаючи чистий дохід від реалізації продукції, собівартість реалізованої продукції та операційні витрати, залишаються на рівні 2024 року, оскільки запропоновані заходи не передбачають змін у виробничій програмі чи структурі витрат підприємства (Таблиця 3.7).

Фінансовий результат від операційної діяльності зберігається на рівні 93 тис. грн., що свідчить про стабільність основної діяльності підприємства. Водночас з'являється новий елемент у структурі фінансових результатів – інші фінансові доходи в розмірі 319 тис. грн., які включають дохід від ОВДП та можливі додаткові надходження від ефективнішого управління оборотним капіталом. Це призводить до зростання фінансового результату до

оподаткування з 93 тис. грн. у 2024 році до 412 тис. грн. у прогнозованому періоді, що становить приріст на 343,06%.

Таблиця 3.7.

Прогноз на 2025-2026 роки фінансових результатів ПрАТ «Імпульс» у випадку реалізації сукупності пропозицій, тис. грн.

Показники	2024	2025	2026	Абсолютне відхилення, +, -		Відносне відхилення, %		
				2025 від 2024	2026 від 2025	2025 від 2024	2026 від 2025	2026 від 2024
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	7613	7613	7613	0	0	0,00	0,00	0,00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	5909	5909	5909	0	0	0,00	0,00	0,00
Валовий прибуток (збиток)	1704	1704	1704	0	0	0,00	0,00	0,00
Інші операційні витрати	1611	1611	1611	0	0	0,00	0,00	0,00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	93	93	93	0	0	0,00	0,00	0,00
Інші фінансові доходи	0	319	319	319	0	-	0,00	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	93	412	412	319	0	343,06	0,00	343,06
Витрати (дохід) з податку на прибуток	17	82	82	66	0	392,93	0,00	392,93
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	76	329	329	253	0	332,13	0,00	332,13

Джерело: авторський розрахунок

Суттєве покращення фінансових результатів відображається у зростанні чистого прибутку з 76 тис. грн. до 329 тис. грн., або на 332,13%. Після сплати податку на прибуток, який збільшується пропорційно до зростання прибутку

до оподаткування з 17 тис. грн. до 82 тис. грн., підприємство отримує додатковий чистий прибуток у розмірі 253 тис. грн. Така динаміка свідчить про високу ефективність запропонованих заходів та їх позитивний вплив на фінансовий стан підприємства.

Реалізація запропонованих заходів забезпечує значне підвищення ефективності використання капіталу підприємства (Рисунок 3.1).

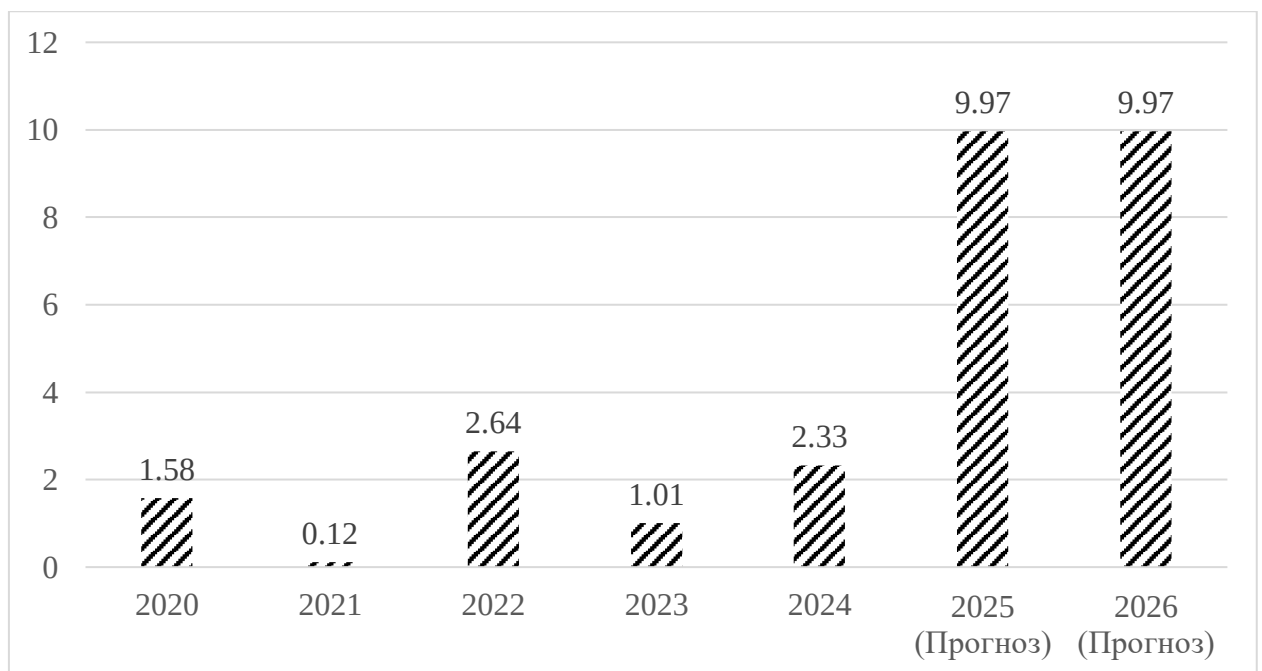

Рис. 3.1 Прогноз на 2025-2026 роки зміни показника рентабельності власного капіталу ПрАТ «Імпульс» у випадку реалізації сукупності пропозицій, %

Джерело: авторський розрахунок

Такий рівень рентабельності перевищує показники попередніх років та свідчить про досягнення підприємством нового рівня фінансової ефективності.

Позитивна динаміка спостерігається також у показнику рентабельності активів, який зростає з 1,3% до 5,9%, що перевищує рівень інфляції, прогнозований на рівні 8,7% у 2025 році та 5% у 2026 році (Рисунок 3.2).

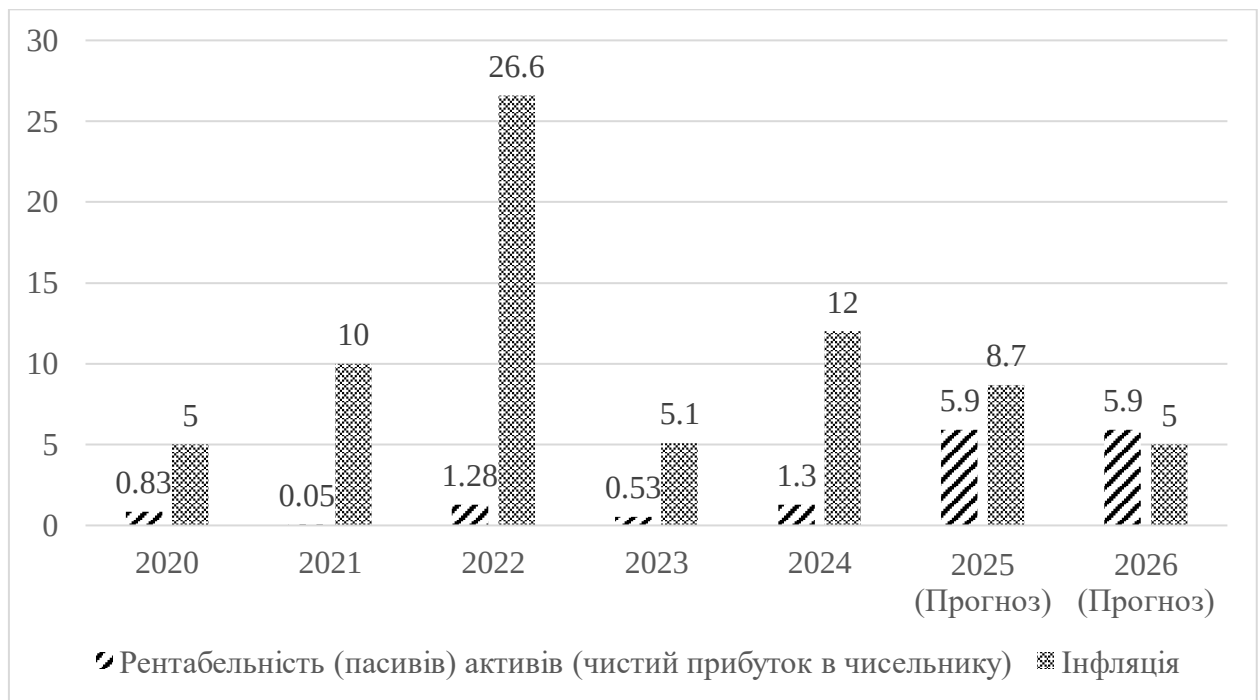

Рис. 3.2 Прогноз на 2025-2026 роки зміни показника рентабельності активів
ПрАТ «Імпульс» у випадку реалізації сукупності пропозицій, %

Джерело: авторський розрахунок на основі [10]

Збільшення рентабельності активів у 4,5 рази свідчить про ефективніше використання майна підприємства та створення додаткової вартості для власників. Досягнутий рівень рентабельності активів є найвищим за весь аналізований період з 2020 року, що підтверджує доцільність впровадження запропонованих заходів.

Висновки до розділу 3

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що в процесі обґрунтування напрямів вдосконалення управління прибутком ПрАТ «Імпульс» сформульовано такі рекомендації:

- розроблено заходи щодо підвищення ефективності управління прибутком підприємства. Запропонована система управління прибутком базується на скороченні виробничих запасів з поточних 2081,8 тис. грн. до

оптимального рівня 318,7 тис. грн. через застосування матричного ABC-XYZ-аналізу. Економічний ефект від оптимізації становить 1763,1 тис. грн. або 84,69% від початкового обсягу запасів, які рекомендується інвестувати у фінансові інструменти. Встановлення диференційованих нормативів формування запасів у діапазоні коефіцієнтів 0,8-1,2 забезпечує раціональне використання оборотного капіталу підприємства;

- здійснено прогнозування фінансових результатів діяльності та оцінено економічний ефект від запропонованих заходів. Впровадження заходів з оптимізації виробничих запасів дозволяє отримати додатковий фінансовий дохід 313,8 тис. грн. щорічно. Реалізація цих пропозицій забезпечує зростання чистого прибутку підприємства на 332,13% до 329 тис. грн. та підвищення рентабельності власного капіталу з 2,33% до 9,97%. Досягнуті фінансові результати свідчать про високу ефективність запропонованої стратегії управління оборотними активами та створення додаткової вартості для власників підприємства.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження теоретичних та практичних аспектів управління прибутком підприємства сформульовано наступні висновки та рекомендації:

1. Розкрито економічну сутність прибутку та визначено його роль у розвитку підприємства. Прибуток – це показник фінансового результату діяльності компанії за певний період, що формується під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, і є одним з головних орієнтирів при вибудовуванні бізнес-моделі. Роль прибутку проявляється у тому, що він забезпечує фінансування розширення виробництва та модернізації обладнання, є джерелом інвестицій в інновації та розробку нових продуктів, використовується для формування резервних фондів для забезпечення фінансової стійкості, дозволяє здійснювати виплату дивідендів власникам та підвищувати інвестиційну привабливість, забезпечує конкурентоспроможність через реінвестування в розвиток, створює можливість залучення додаткових кредитних ресурсів, фінансує маркетингові заходи, сприяє підвищенню ринкової вартості підприємства та слугує орієнтиром для роботи компанії як єдиного цілого.

2. Систематизовано фактори формування та використання прибутку підприємства. В якості класифікаційних ознак вказано характер впливу, напрям впливу, місце виникнення, можливість прогнозування, сфера виникнення, етапи формування прибутку, ступінь залежності від підприємства, час дії.

3. Охарактеризовано методи управління прибутком у сучасних умовах господарювання. Виділено такі, як бюджетування, координація різних сторін господарської діяльності, автоматизація бізнес-процесів, управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, управління ціноутворенням на основі аналізу ринку та конкурентів, впровадження системи управління якістю, управління оборотним капіталом та запасами, інвестування в

модернізацію виробництва або його розширення, оптимізація структури витрат, диверсифікація джерел доходів, організація господарського процесу, оптимізація асортименту продукції і послуг, використання аутсорсингу для непрофільних видів діяльності, оптимізація логістичних процесів та ланцюгів постачання, контроль, мотивування, оптимізація податкового планування в межах законодавства, ризик-менеджмент.

4. Надано загальну характеристику діяльності ПрАТ «Імпульс» та здійснено оцінку його фінансово-економічного стану. Компанія представляє собою вертикально інтегроване меблеве підприємство з широким асортиментом продукції від офісних меблів до матраців, яке успішно обслуговує інституційний ринок з документально підтвердженими державними закупівлями на суму близько 3,9 млн грн через контракти з установами безпеки, охорони здоров'я та освіти. Фінансова стійкість компанії значно зміцнилася за рахунок зростання власного капіталу з 1560,6 до 3302,6 тис. грн (приріст 111,62%) та систематичного зниження непокритого збитку до 1308,9 тис. грн у 2024 році.

5. Проаналізовано динаміку, структуру та фактори формування прибутку підприємства. Діяльність ПрАТ «Імпульс» у 2020-2024 роках відзначається нестабільною траєкторією розвитку з тривалим періодом економічного спаду в 2021-2023 роках та помітним відновленням у 2024 році, коли чистий дохід досяг 7612,8 тис. грн (приріст 68,89% до попереднього року), а чистий прибуток становив 76,2 тис. грн (зростання на 135,19%). Показники рентабельності підприємства залишаються на незадовільному рівні: операційна рентабельність коливається в межах 0,01-0,02, рентабельність власного капіталу дорівнює 0,02, що вказує на слабку ефективність операційної діяльності та обмежену здатність генерувати прибуток для власників.

6. Аналіз показників рентабельності ПрАТ «Імпульс» проявив системну неефективність управління прибутком, що проявляється у критично низькій рентабельності активів (1,3% у 2024 році при інфляції 12%) та власного

капіталу (2,33% при дохідності депозитів 16%), формуючи від'ємну економічну додану вартість та реальні втрати капіталу на рівні 53,71% за 2020-2024 роки. Основними проблемами є волатильність операційної рентабельності витрат від 0,04% до 1,7%, падіння валової маржі з 29,91% до 22,38% при збереженні розриву з операційною маржею на рівні 21 відсоткового пункту, а також неприйнятні періоди окупності активів (від 77 до 1939 років). Нездатність підприємства генерувати дохідність вищу за безризикові альтернативи протягом усього аналізованого періоду та систематичне реальне знецінення майнового комплексу свідчать про фундаментальну неспроможність існуючої системи управління забезпечити не лише зростання, але й просте відтворення капіталу.

7. Розроблено заходи щодо підвищення ефективності управління прибутком підприємства. Впровадження системи оптимізації запасів на основі ABC-XYZ-аналізу дозволяє скоротити імобілізовані в запасах кошти на 1763,1 тис. грн. при загальному рівні запасів 2081,8 тис. грн. Направлення вивільнених ресурсів у фінансові інвестиції створює додаткове джерело прибутку при одночасному зниженні витрат на зберігання матеріалів на 84,69%. Диференційований підхід до формування страхових запасів із застосуванням коефіцієнтів від 0,8 для категорії CZ до 1,2 для категорії AX забезпечує безперебійність виробничого процесу при мінімальних витратах.

8. Здійснено прогнозування фінансових результатів діяльності та оцінено економічний ефект від запропонованих заходів. Інвестування в ОВДП забезпечить підприємству додатковий фінансовий дохід 319 тис. грн., що призводить до зростання чистого прибутку з 76 тис. грн. до 329 тис. грн. Рентабельність активів підвищується з 1,3% до 5,9%, а рентабельність власного капіталу досягає 9,97%, що в чотири рази перевищує показник 2024 року. Ефективність запропонованих заходів підтверджується стійким покращенням фінансових результатів протягом прогнозного періоду 2025-2026 років без додаткових інвестицій в операційну діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманчук К. Звіт про фінансові результати: призначення, методика та техніка складання. *Розвиток соціально-економічних систем в геоeкономічному просторі*. 2025. С. 63-65.
2. Білошкурський М., Заїчко І., Ковернінська Ю. Фінансовий аналіз резервів прибутку для активізації інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2023. Vol. 7. No. 2. P. 10.
3. В українських банках зросла реальна дохідність вкладів у гривні. URL: <https://minfin.com.ua/ua/deposits/articles/maksimalni-stavki-151025/> (дата перегляду: 16.10.2025).
4. Вовк О. М., Ковальчук А. М., Комісаренко Я. І., Джулай А. В. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 21. С. 37-44.
5. Готра Ю. М. Мета, завдання та об'єкти контролю фінансових результатів підприємства. *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення*. 2024. С. 101-102.
6. Гуцаленко Л., Молдован М. Методичні засади аналізу фінансових результатів підприємств аграрного бізнесу. *Сталий розвиток економіки*. 2025. №1 (52). С. 56-64.
7. Документи звітності Компанії «Імпульс». URL: <https://impuls-mebel.com/corporate-activity> (дата перегляду: 21.10.2024).
8. Іваненко В. О., Боцян Т. В., Клімова І. О. АВС-аналіз як дієвий аналітичний інструмент в системах маркетингу та менеджменту закладів ресторанного господарства. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2022. № 7. С. 5-15.
9. Індeksi споживчих цін (інфляція) . URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата перегляду: 21.10.2024).
10. Інфляція за підсумками 2025 року знизиться до однознакового рівня, а зростання економіки триватиме – Інфляційний звіт. URL:

<https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiya-za-pidsumkami-2025-roku-znizitsya-do-odnoznakovogo-rivnya-a-zrostannya-ekonomiki-trivatime--inflyatsiyniy-zvit> (дата перегляду: 16.10.2025).

11. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт рентабельності активів (Коефіцієнт рентабельності пасивів). *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/337-pokaznik-rentabelnosti-aktiviv-pokaznik-rentabelnosti-pasiviv> (дата перегляду: 13.04.2024)

12. Ковценюк Г. В. Аналіз ефективності податку на прибуток. *Актуальні проблеми розвитку фінансово-економічної системи: пріоритети та перспективи*. 2023. № 1. С. 135-138.

13. Кособуцький М. О., Козик А. В. Управління прибутком підприємств у процесі реалізації потенціалу їх економічного розвитку. *Grail of Science*. 2025. С. 118-125.

14. Котвицька Н., Стародубов І., Куриленко О. Методологія управління прибутком підприємств у контексті бюджетно-податкової політики України. *Економіка та суспільство*. 2025. Випуск 71. С. 1-6.

15. Масюк Ю. В., Мамчур Г. С., Фінансовий менеджмент прибутку сільськогосподарського підприємства. *Агросвіт*. №20. 2021. С. 46-50.

16. Машошина Т. В., Супрун О. О. Сутність та значення фінансової результативності в діяльності підприємства. *Current methods of improving outdated technologies and methods*. 2024. № 1. С. 88-89.

17. Меблі на замовлення від виробника. URL: <https://impuls-mebel.com/> (дата перегляду: 21.10.2024).

18. Патлатюк М. С. ABC-аналіз – метод управління запасами. *Економіка, фінанси, облік та право: тенденції, виклики, перспективи*. 2022. С. 24-27.

19. Первинний ринок ОВДП. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/primary-ovdp-chart> (дата перегляду: 16.10.2025).

20. Перерва П. Г., Козик А. В., Молдован М. Прибуток як основа фінансової стійкості та стратегічного розвитку підприємства. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. №7. С. 1-21.
21. Півторак М. В., Музиченко О. М. Методи прогнозування чистого прибутку підприємства. *Економіка та держава*. 2021. № 1. С. 124-129.
22. Подолянчук О. А., Іщенко Я. П., Коваль Н. І. Прибуток підприємства в сучасних умовах ведення бізнесу: обліковий аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 15. С. 54-61.
23. Подолянчук О. А., Особливості бухгалтерського обліку та оподаткування прибутку підприємств. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки та практики*. 2022. № 1 (59). С. 136-153.
24. Покровська Н., Катрич Д. Дефініція терміну «прибуток» в економічній науці. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. С. 1-5.
25. Порсюрова І. П. Факторний аналіз прибутку та прогнозування поточних витрат бізнес-структури. *The 11 th International scientific and practical conference «Innovations and prospects of world science»*. 2022. С. 566-575.
26. ПРАТ «Імпульс». URL: <https://opendatabot.ua/c/14272771> (дата перегляду: 21.10.2024).
27. ПРАТ «Імпульс». URL: <https://vkursi.pro/card/prat-impuls-14272771> (дата перегляду: 21.10.2024).
28. ПРАТ «Імпульс». URL: <https://www.ukraine.com.ua/uk/egrpou/14272771/> (дата перегляду: 21.10.2024).
29. ПРАТ «Імпульс». URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/14272771/ (дата перегляду: 21.10.2024).
30. Приватне акціонерне товариство «Імпульс». URL: <https://clarity-project.info/edr/14272771/finances> (дата перегляду: 21.10.2024).
31. Роєва О. С. Переваги та недоліки запровадження податку на виведений капітал. *Майбутнє – аудит*. 2024. № 1. С. 165-167.

32. Рудь І. Ю., Горбатюк Т. І. Методика аналізу фінансових результатів підприємств. *The 10th International scientific and practical conference «Dynamics of the development of world science»*. 2020. С. 657-662.
33. Серeda О. О., Кушал І. М. Фінансове управління і аналіз прибутком інжинірингових підприємств. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2022. № 1(271). С. 78-82.
34. Скорнякова Ю., Мордвинов К. Фінансові результати діяльності підприємства: принципи обліку та облікова політика. *Економіка та суспільство*. 2025. №71. С. 1-8.
35. Ставицький О. В. Оцінка фінансових показників підприємства за допомогою методів множинної регресії та спеціалізованого програмного забезпечення. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. №7. С. 1-16.
36. Черней С. Сутність прибутку та його сучасна роль у фінансовому забезпеченні діяльності підприємства. *Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки, підприємництва та торгівлі*. 2025. С. 241-245.
37. Шестопалюк В., Економічна сутність доходів діяльності в сучасних умовах господарювання. *Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю*. 2022 р. Ч. 2. 191 с.
38. Юхновська Ю. О., Волик Н. Г., Риженко О. М. Управління фінансовими результатами підприємств. *Вісник ОНУ*. 2024. Т. 29. Випуск 2 (100). С. 34-39.
39. Як змінилися ставки за депозитами після 2022 року. URL: <https://news.finance.ua/ua/yak-zminylysy-stavky-za-depozytamy-pislya-2022-roku> (дата перегляду: 16.10.2025).
40. Tymots M., Manko Y. Аналіз фінансових результатів як складова фінансового менеджменту на підприємстві. *SWorldJournal*. 2025. №29-02. Р. 51-59.
41. Vasylyuk M. M., Yurkiv A. R. Концепції аудиторського контролю фінансових результатів та їх облікове забезпечення. *The actual problems of regional economy development*. 2025. Vol. 1. №21. Р. 379-385.